

Ramon Pardina

L'home de la porteria

arallibres

Pròleg de Maiol Roger

Núñez, una frase per a cada llambordí

Els catalans es poden dividir en tres categories, de menys a més edat, en funció de quina relació han tingut a la seva vida amb Josep Lluís Núñez. Els més joves creuen que Núñez és el seu últim imitador, Carlos Latre, i modulen la veu per fer un «euruss» o un «és gravísim» canònic. La segona generació és aquella que va créixer amb *Bola de Drac*, va rebre la setmanada en pessetes i el sou ja en euros i, fins a una certa edat va pensar que Núñez i Jordi Pujol eren la mateixa persona. El país resumit en dos individus tan baixets com ambiciosos, talentosos en els seus àmbits, però amb un punt d'his-trionisme en les formes, i sobretot, amb una mateixa visió del poder, entès com una sola cosa que havien de tenir ells. I després hi ha un tercer grup, que sap distingir-los perquè molt probablement els ha votat algun cop a la vida o s'hi ha oposat. Nuñistes i antinuñistes: els qui van fer que un empresari poc escrupolós acabés convertint-se en l'emblema d'un Barça triomfant i els qui van fracassar lluitant contra una presidència que anava a batzegades. Per cert, parlem de Josep Lluís Núñez i Clemente, que no Núñez i Navarro, un home fet a si mateix nascut a Barakaldo i amb una biografia plena de detalls i escenes grotesques que podreu llegir en aquestes pàgines i que us faran passar una bona estona.

La mitologia de Núñez, la fascinació que ens genera, ve construïda per frases que tots recordem i que fins i tot hem intentat imitar. El president (o *pecident*, en nuñisme correcte) tenia un talent innat per la ficada de pota absurda, pel gag recurrent, pel final desconcertant. Tot i que fent discursos movia els braços amb vehemència

i xerrava amb la cadència d'un dictador dels anys quaranta, verbalment era com Julio Salinas: agafava la pilota, ensopegava, relliscava, i quan menys t'ho esperaves acabava marcant. Els catalans es poden dividir en tres categories, però les frases de Núñez són intergeneracionals, transversals i definitòries del personatge.

«Fem aquesta oferta a la ciutat, aquesta casa de la ciutat, aquesta ciutat olímpica, aquesta ciutat que porta el nom del *nostru* club o nosaltres portem el nom de la nostra ciutat».

Josep Lluís Núñez no s'equivoca. Ell sap que primer va venir la ciutat i després el club, com ho demostra amb aquesta concessió final de «o nosaltres portem el nom de la nostra ciutat». A la pràctica, Núñez sempre s'ha sentit l'amo d'una Barcelona que va destruir xamfrà a xamfrà. L'amo d'una capital modernista que ha vist el seu patrimoni sepultat per grues Núñez i Navarro, substituït per edificis sense cap carisma arquitectònic venuts per Núñez i Navarro i on el més important era que a la base hi posés, en gran, Núñez i Navarro. En realitat, la ciutat no porta el nom del club; la ciutat, per a ell, hauria de dir-se «complex d'edificis Núñez i Navarro».

«En el exterior del estadio ustedes saben que cuando se llovía, las lluvias quedaban en mal estado. Se han puesto unos *llambordins* en todos los elementos comunes».

Qui s'ha fet xamfrà a xamfrà, arriba al Barça encara no se sap bé per què (bé, s'intueix, però ja hi arribareu d'aquí a unes pàgines) i el governa com el que és: un constructor. En el sentit literal del terme, el de posar uns llambordins i millorar el camp, i en el metafòric, el de qui té una empresa familiar on es fa el que ell diu i prou. Ell compra els millors xamfrans: Maradona, Cruyff, Ronaldo..., però a diferència dels edificis, a la samarreta no hi pot posar «Núñez i Navarro». L'home que volia ser futbolista i la salut —i el talent, per què no dir-ho— l'hi van impedir; somiava que aquell Camp Nou que havia eixamplat llambordí a llambordí l'aclames els dies que el Barça triomfés.

«Jo crec que entre el president del Barcelona i el president de la Generalitat hi ha dues filosofies totalment diferents. El president de la Generalitat vol dominar el país i jo vull fer país. Són dues filosofies diferents. La prova és que avui el Barça és el primer ambaixador de Catalunya. Es veu a tot arreu: Espanya, Europa, Mèxic... L'altre dia van raptar un nen i va sortir amb la samarreta del Barça».

No hi ha imatge més potent per descriure la força del Barça que la d'un nen segrestat amb la samarreta del club. O sí. Núñez se sentia amo de la ciutat, del club i, per tant, del país. I aquí era on xocava amb Pujol, que era l'amo del país, però mai va poder amb la ciutat i, pel que ens interessa aquí, tampoc amb el club. Els intents de Convergència per controlar el Barça van acabar en res, i tot i que molts creien que eren la mateixa persona, Núñez i Pujol sempre van estar enemics... fins que el pas del temps, les visites a la plaça Sant Jaume, la relació amb Hisenda i Hristo Stòitxkov (que també devia pensar que eren la mateixa persona) van suavitzar-ho.

Hi ha un element en la relació de Núñez amb Catalunya que cal mesurar: com acaba un empresari franquista mal dissimulat en democràcia al capdavant d'un dels símbols més importants de la catalanitat? Ja que era Manuel Vázquez Montalbán qui explicava que el Barça era l'exèrcit desarmat del catalanisme, deixem que sigui ell qui ho descriu, com ho va fer, com sempre amb mestria, el 1992 a *El País*. «Quan el nuñisme va entrar al club com a opció claríssimament reaccionària i de dretes va lluitar contra la idea que el Barça era més que un club. Ells volien un club locomotora social (segons la ideologia d'Escrivà de Balaguer) o un Barça triomfant que absorbís dividendes socials per sobre d'aquella Catalunya d'esquerres que sortia de les eleccions. Després van adonar-se que les derrotes eren menors si es perdia per qüestions extraesportives i el nuñisme va recuperar la idea de club nacional, d'exèrcit simbòlic desarmat de la catalanitat».

El victimisme. Sempre que han anat mal dades, el *pecident* va tirar del recurs de la plorera. To abrandat per denunciar el Madrid i llàgrimes als ulls per amenaçar de dimitir cada vegada que els socis

l'assenyalaven. En moments límit, al xamfrà entre mantenir-se viu a la presidència o plegar, Núñez sempre va optar pel victimisme i per dir que marxava.

«Quan un jugador desitja fitxar pel Barcelona i per als pares és el dia més feliç, això és un avantatge i una gran alegria. Pel fet que un jugador és dels dies més feliç de la seva vida. Moltes gràcies, benvingut —Núñez mira els pares i diu—: *Ya se pueden morir*».

Al contrari del que pot semblar per aquesta frase, Núñez no veu els jugadors com els seus fills, sinó com una propietat. Si els pares «es poden morir» és perquè el fill ha canviat de mans i l'amo ara és un altre. Per aquest motiu, «el precedent» no suporta quan un jugador se li rebel·la o quan li fa ombra. Vol que Cruyff, Maradona i Schuster el tractin com el capatàs que designa el seu destí, i no com el gestor que transforma el seu futbol en milions per a la seva pròpia butxaca. Per això se'ls va treure de sobre al primer problema, els va vendre al primer postor. Per això li dol tant el Motí de l'Hesperia, capítol de la seva biografia amb el qual començareu aquest viatge al nuñisme escrit per Ramon Pardina. I per això la pitjor relació la va tenir amb Johan Cruyff.

«El vaig invitar a casa meua, en un acte molt amable. Vam estar menjant allà uns petits *sangus*, i unes cerveses. [...] Crec que va ser caòtic: insults, amenaces *hasta* contra els difunts. Cadires, aixecant les cadires».

Aquestes dues frases formen part de dos moments diferents d'un mateix procés: el cessament de Cruyff com a entrenador i la roda de premsa en què Núñez n'explica els motius. Hi ha un no-sé-què en aquests trenta minuts d'explicacions —ho trobareu a YouTube— que enganxa. Perquè no és el Núñez versionat per Alfons Arús, ni tampoc la caricatura de Latre; és el Núñez autèntic, frase a frase, or pur.

Cruyff i Núñez, units en moments puntuals, desunits per sempre, són l'antítesi: la modernitat contra l'antigor, la democràcia contra la dictadura, el talent contra el totxo, el color contra el blanc i negre, l'elegància de l'holandès volador contra el xamfrà mal cons-

truït. Núñez era un enemic del carisma aliè quan li'n faltava de propi, i amb Cruyff —que no ens enganyem, tampoc feia pinta de ser una persona gaire fàcil— va dur l'enemistat fins a l'extrem per convertir l'habitual guerra del Barça en la pugna definitiva: cruyffistes contra nuñistes. Núñez va sentir-se no res davant del talent de l'holandès, incomprès perquè el Dream Team no fos el Barça de Núñez i Navarro sinó el de Cruyff.

«El año pasado ya nos gastamos 2.000 millones y no sirvió de nada. Fichar y pagar estos 2.000 millones también lo sabe hacer la portera de mi casa».

I, finalment, la portera. La fama de garrepa de Núñez està basada en tantes i tantes queixes pels preus dels jugadors, especialment pels que proposava Cruyff. La metàfora sempre era la mateixa, amb un deix classista i masclista: comprar els millors cromos ho sap fer «fins i tot la meva portera».

Que l'últim que es recorda de Núñez fos una trucada en què amb un intent ridícul de modular la veu es fes passar pel porter de casa seva i que sempre que hagués de fer servir un personatge popular recorregués directament al porter, ens demostra la mentalitat del personatge i la gran por de Núñez: ser un porter de finca qualsevol, o com ell diria, ser un ningú.

El que trobareu en aquestes pàgines és la biografia d'un home que tota la vida va lluitar per no ser un ningú. La d'algú que creia que el món li hauria de donar les gràcies per construir Barcelona i el Barça, la ciutat i el club. La biografia de qui va viure la presidència del Barça amb l'angoixa de no sentir-se mai prou recompensat pels socis. La de qui va acabar els seus dies veient que, tot i que el Museu del Barça porta el seu nom, la primera Copa d'Europa porta el de Cruyff i es rebobinen els gols del Barça de Maradona i Ronaldo, i algun nostàlgic encara recupera Schuster. El record de Núñez té més del personatge que del líder, d'aquell home involuntàriament còmic, dramàticament infeliç, que ens ha deixat tantes i tantes frases per a la posteritat. Agafeu uns *sangus* i unes cerveses: amb tots vostès, Josep Lluís Núñez.

PRIMERA PART

El gran salt

1. Núñez, dimissió

«Fins i tot a Jesucrist també el van crucificar».

És dijous 28 d'abril del 1988. Falten només dos dies per a un partit del Barça contra el Madrid al Camp Nou. A les redaccions esportives de tot el país, els telèfons sonen per sorpresa. El compte enrere a l'esclafit d'una bomba. Els jugadors del Barça convoquen tots els mitjans a una roda de premsa a l'Hotel Hesperia de Barcelona. Ningú no sap què diran. Ningú, excepte —segons afirmaran fonts del club més endavant— una persona que regenta un despatx del Palau de la Generalitat, molt proper al del president Jordi Pujol. L'altre que ho sap és Joan Gaspart, vicepresident del club i propietari de l'hotel on es farà la roda de premsa. Li ha trucat el mateix director per alertarlo que els jugadors han reservat una sala. Una sala, a casa seva. Quin ultratge. Gaspart, que havia portat personalment les negociacions amb la plantilla, va preguntar tot seguit a Luis Aragonés si ell també seria amb els jugadors, i l'entrenador va contestar: «Si no voy no vamos a ganar ni un partido más y me vais a echar; si voy, el domingo le ganamos al Madrid».

Els periodistes es dirigeixen apressats a l'hotel, amb el somriure inconscient i maliciós que se'ls dibuixa davant les possibles notícies catastròfiques. I aquesta ho pot ser. La sensació és que està a punt d'esdevenir-se un fet històric, o almenys mai vist. L'ambient al Camp Nou era enverinat. El Barça ha fregat posicions de descens durant molts moments de la temporada; l'estrella de l'equip, Bernd Schuster, està enfrontat amb l'afició; Luis Aragonés ha tornat a la banqueta després d'un quadre de depressió, i aquest dissabte han de fer el passadís al Madrid com a campió de Lliga, a falta de quatre jornades

per al final, la tercera que guanyen de manera consecutiva. El regnat blanc, amb un màxim golejadore que el Barça tenia fixat quatre anys abans però va desestimar per decisió tècnica, Hugo Sánchez, sembla no tenir fi. La temporada 1987-1988 és, segons tothom, la pitjor del Barça, només salvada per un gol agònic d'Alexanco a la final de la Copa del Rei, que ha evitat que el Barça quedés fora de les competicions europees per primer cop a la història.

Josep Lluís Núñez, tancat al despatx de la seva empresa al carrer Urgell, remou compulsivament el crucifix que sempre du a la butxaca dels pantalons i que l'ajuda a calmar els nervis en les situacions difícils —i aquesta, sens dubte, és la més difícil des que és president—. És fàcil imaginar-lo sol, en aquell despatx ara convertit en un búnquer, mirant per la finestra, pensatiu, amb el posat hieràtic i lleugerament enravenat, com si amb l'actitud altiva volgués compensar la seva manca d'alçada. Potser contempla des d'allà dalt tot l'imperi immobiliari que ha construït a la ciutat. És una imatge tòpica d'un magnat, però és que ell es correspon amb la imatge tòpica i cinematogràfica d'un magnat. Té una taula gran, ovalada com a les pel·lícules, i un botó sota la fusta per avisar la secretària quan la necessita. Podria ser el despatx de *Ciudadà Kane*, o de Paul Newman a *El gran salt*. Engega un petit televisor que hi ha al despatx. Probablement sintonitza TV3, la Televisió Nacional de Catalunya, amb la qual manté una relació tensa des dels temps d'Alfons Quintà. Mònica Huguet dona la notícia del que a hores d'ara ja es coneix com a Motí de l'Hesperia. Pensa (i això, més que probable, és segur) que TV3 no desaprofitaria cap ocasió per fer-li mal, i aquesta és la *gran* ocasió. Durant anys, la directiva farà córrer la brama que la cadena va arribar abans d'hora a l'hotel perquè ja sabia el que passaria, abans fins i tot que els mateixos protagonistes. Alhora, si fa no fa, que l'inquilí del despatx adjacent al del president de la Generalitat. La càmera fa una panoràmica pels rostres dels jugadors de la plantilla, l'un darrere l'altre, tan concentrats com si anessin a jugar una final, però ara vestits de carrer: el capità Alexanco, Víctor Muñoz, Paco Clos, Julio Alberto, Lobo Carrasco, Zubizarreta, Calderé, Nayim, Cristóbal,

Moratalla, Urruti, Robert Fernández... Hi són tots els jugadors. Tots, menys Schuster, que ja ha arribat a un acord amb el Madrid per a la pròxima temporada, i Gary Lineker i el jugador del planter López-López, per motius personals.

Alexanco agafa la paraula, llegeix un comunicat de set punts sense aixecar la vista del full en cap moment i, finalment, deixa anar la bomba: malgrat que aquesta decisió és dret dels socis del club —diu— els jugadors de la plantilla del Barça demanen la dimissió del president.

El crucifix està punt d'esmicolar-se a les mans de Núñez.

Núñez va arribar a la presidència del Barça el 1978 amb la promesa de convertir-lo en el millor club d'Europa. Ras i curt. Un Barça que estigués a l'alçada en títols i prestigi internacional de la massa social i la força simbòlica que tenia. Un Barça que guanyés, per fi, la somniada Copa d'Europa. Fins llavors, era un equip de segona categoria, eternament per sota del Madrid, avesat a conformar-se amb una lliga escadussera de tant en tant i a aixecar copes de Fires o del Mediterrani. «Per un Barça triomfant», deia l'eslògan de campanya. Ara, una dècada després de la seva elecció, és més lluny que mai d'assolir aquell objectiu. Només ha guanyat una lliga en deu anys, s'ha gastat més diners que cap altre club al món i arrossega el trauma d'haver perdut la final de la Copa d'Europa a Sevilla dos anys abans, contra un rival desconegut, pràcticament amateur, amb la grada a vessar d'aficionats culers i sense haver marcat ni un gol a la tanda de penals. Una humiliació sense palliatius. Un ridícul històric. És el punt més baix de la seva presidència. El públic del Camp Nou, dia sí dia també, crida «Barça sí, Núñez no»; Hisenda el persegueix, i fins i tot el president de la Generalitat, Jordi Pujol, dirà uns dies després del motí que el Barça necessita un canvi de rumb. Ningú no sembla fer-li costat. I ara, els jugadors. Està tan sol metafòricament parlant com físicament. Potser seria el moment de deixar-ho córrer. «Maria Lluïsa, anem-nos cap a casa». Segur que ella li donaria suport. De fet, li acaba de fer un ultimàtum. O el Barça o jo.

Tot i que els jugadors, forçadament asèptics i rígids, amb una gravetat que contrasta amb l'habitual frivolitat dels futbolistes, van dir que només llegirien un comunicat, els periodistes volen fer preguntes. S'esforcen per no deixar escapar la presa. Tot allò és massa sucós. I a poc a poc els jugadors es deixen anar. Víctor Muñoz, al costat d'un Luis Aragonés amb la mirada clavada a terra, assegura que ha arribat a la conclusió particular que Núñez «no s'estima el Barça, ni s'estima l'afició, sinó que només s'estima a ell mateix». Com pot dir que no s'estima el Barça? S'estima el Barça més que ningú. Li ha donat els millors anys de la seva vida. Qui és un simple assalariat per dir el contrari? Després agafa la paraula Carrasco. Si Núñez fos un home llegit, probablement pensaria «Tu també, Brutus?». L'ha tractat com un fill i li va posar un llit al Camp Nou quan encara no existia la Masia perquè pogués fugir d'una pensió putrefacta de les Rambles. Va ser ell qui va parlar amb l'entrenador per fer-lo debutar. Un dijous abans del partit li va dir a Lucien Müller: «El niño tiene que jugar». I ara li paga així. Acaba de dir que el president del Madrid és millor que ell. El coneix i sap com fer-li mal.

El Motí de l'Hesperia no arrenca d'ara, s'ha anat coent a poc a poc. Per poder pagar els sous milionaris amb què havia aconseguit portar grans estrelles al Barça i, de passada, solucionar un conflicte amb la marca Meyba, Núñez es va empescar una nova modalitat de contracte: per una banda, un sou que declarava a Hisenda de manera regular, i per l'altra, un amb el concepte «drets d'imatge», que cotitzava a la baixa. Sempre ha estat una ment privilegiada pels diners, capaç de veure-hi el que d'altres no poden. En paraules de Calderé: «Va arribar un dia en què el club em va plantejar: “Ara pagarem així perquè ens beneficia a tots”. Em van assegurar que era legal o que ho seria aviat. A mi em va semblar bé. “I si hi ha problemes?”, vaig preguntar. “No et preocupis, no n'hi haurà, i si n'hi ha, ens en farem càrrec”». Ara Calderé, vestit amb un polo de ratlles blaves i grises, escolta els seus companys de vestuari amb una expressió que evidencia de totes totes que aquella promesa no es va complir.

Hisenda va alçar la llebre i va reclamar una milionada als jugadors en forma de deutes. El vestidor diu que Gaspart els va prometre que el club en pagaria la diferència. «Esto os lo arreglamos si nos ganáis un título», els va assegurar en una reunió al vestidor. El títol es va guanyar, però Núñez no va acceptar. El que estava signat, estava signat. Ell sempre ha estat un legalista. Si Gaspart ho va prometre de veritat o s'ho van inventar els jugadors, ningú, fora dels presents en aquella reunió, ho pot corroborar del cert. En tot cas, tothom sabia que ell no podia prometre res. Només Núñez tenia la clau de la caixa. El club de futbol amb més pressupost del món funciona igual que una pastisseria de barri tradicional.

La roda de premsa s'ha acabat. Cares llargues, de funeral. La sensació que acaben de deixar un cadàver a la sala. Fins i tot a Jesucrist també el van crucificar, va dir Núñez un cop. Més desencisat que enrabiad, apaga el televisor. L'any que ve hi ha eleccions. Quin sentit té tornar-s'hi a presentar? Quines opcions té de guanyar? Convergència, que maniobra des del 1978 per tenir un president afí al catalanisme polític, té un any sencer per buscar el candidat idoni i forjar una alternativa, aquest cop sí, invencible. Per què hauria d'allargar l'agonia un any? No seria estrany que en algun lloc de la taula oval tingué un full en blanc a punt per redactar la carta de dimissió. O millor encara: que truqués a la secretària personal perquè prengués nota del que digués, caminant en cercle per l'habitació amb les mans aferrades a l'esquena, tal com feien els homes de negocis de l'època. Prem el botó del comunicador que té sota la taula. Fa passar la secretària. Amatent, s'ajusta la faldilla i s'asseu. «Prengui nota. 28 d'abril del 1988. Avui, deu anys després de la meva presa de possessió, he decidit deixar el càrrec com a president del Barcelona». (Segurament diria Barcelona, no Barça, ni Futbol Club Barcelona.) «Han estat anys de dedicació al club i, sobretot, al soci, en què no se m'han estat degudament reconeguts els mèrits que em tocaven i...».

No. És clar que no. No va així. Prem el botó del comunicador que té sota la taula. Fa passar la secretària. Amatent, s'ajusta la faldilla i s'asseu. Dempeus, potser sense ni tan sols deixar de sotjar la finestra,

li demana un nom i un número de telèfon de l'agenda. No hi parla des que va ser elegit president. El va ajudar a guanyar les eleccions, potser ho tornarà a fer ara. La secretària el va a buscar a una agenda voluminosa, escrita a mà, que conté els números dels empresaris, futbolistes, polítics i periodistes més influents d'arreu. A Núñez li reca marcar-lo, perquè és un número de telèfon estranger i costa diners. No és la solució que voldria. No és la solució que li demana el cos. És l'única solució que li queda. Una aposta a tot o res. Un salt al buit. Remou el crucifix de la butxaca un cop més i pren aire. A contracor, s'hi llença, amb l'esperança que el reculli un home que canviï la història del Barça. Un àngel volador.